

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

SZERKESZTŐSÉG: Debrecen,
Révész-tér 2. szám. (Kistemplom.)

KIADÓHIVATAL: Debrecen,
Kálvin-tér 17. szám. (Püspöki hivatal.)

Megjelenik minden vasárnap. Előfizetési ár 1 évre 12 — pengő.
Postatakarékpénztári csekk számla: 43.916

FŐSZERKESZTŐ: D. Dr. RÉVÉSZ IMRE. FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: URAY SANDOR.

VAY MIKLÓS BÁRÓ

Halálának — 1894 május 14 — félézázados évfordulójára.

A hűséget és a hálát, amellyel valódi nagyjaink emlékének tartozunk, nem ingathatja meg a világtörténelmi pillanatok legvészesebb forgataga sem. Nem ingathatja meg különösen akkor, hogyha az, akiről emlékezünk, maga is megingathatatlan ember volt: a maiakhoz hasonló nagy történelmi idők sodrában megállott és példát mutatott. Példája — minden kortörténelmi meghatározottsága ellenére is — messzevilágító tanítás arra, miként forrhat össze egy ós-magyar lélekben a haza és a református egyház iránt való önfeláldozó szeretet, nemzete legnagyobb életérdekeinek és az egyetemes emberi eszményeknek odaadó szolgálata.

Vay Miklós báró valósággal pátriárkai alak a magyar református egyház történetében. Akár a lelkészek, akár az ú. n. „világiak“ között nagyon nehezen lehet találni rajta kívül még csak egyet is, aki nemcsak az övéhez hasonló hűséggel és szilárd-sággal, hanem egyszersmind az övéhez hasonló kivételes közéleti súllyal is — és a mellett akkora hosszú időn át (kerek hetven esztendeig) oly töretlen testi és lelki erővel és készséggel szolgálta volna egyházunkat. 1823-ban lett Alsözemplénben egyházmegyei és Dunamelléken egyházkerületi tanácsbíró s attólfogva haláláig sohasem lankadó szeretettel, felelősségérzettel és munkás odaadással csüngött egyházán, amelynek évtizedekig volt legfőbb „világi“ dignitáriusa, de amelynek szolgálatában nemes kötelességérzete ott, a legmagasabb polcon sem ismert soha különbséget kis és nagy emberek, kis és nagy ügyek között.

Mindig is az egyházi szolgálatot érezte az élete legnagyobb értékének. Egész hosszú és szép egyházi pályafutásával megpecsételte azt a gyönyörű bizony-ságtételt, amelyet mint 23 éves ifjú tett tállyai fő-gondnoki beiktatásakor: „Nem a hűség viszen ezen lépésre — ki merne a szent dologhoz tisztátalan kezekkel nyúlni! Nem a haszontalan fény, üres hírnév után való kapkodás, mely a kisebb dolgokban éppen úgy kitetszik, azokban époly rút megvetést érdemlő,

mint a nagyobbakban; hanem azon hitemre való meg-emlékezésem, melyet vallásom s hitem sorsosai eránt való hűségre akkor tettem volt le az Isten oltára előtt, midőn hitünk ágazatairól közönséges vallást tevén, az Evan-gélium után (nevezetett) eklézsia tagjává beavattattam.“ Konfirmációi fogadalmából — ez maga milyen példaadól — egész életére szólan levonta tehát azt a következményt, amelyet minden komoly reformá-tus keresztyénnek le kellene vonnia hasonló élet-körülmények között: szolgálni az egyházat teljes önzetlenséggel, hűságtól és dicsvágytól mentesen a közélet vonalán is, és ennek a szolgálatnak csak az étellel együtt mondani búcsút.

Pedig világi közpályája, amely a legragyogóbbak közül való, maga is éppen eléggé betölthette volna az életét. A még daliás külső megjelenésével is, annál inkább megnyerő lelki tulajdonaival elragadó egyéni-ségű fiatal férfi már 25 éves korában alispán, négy év múlva főispáni helytartó, negyvenkét éves korára koronaőr és valóságos belső titkos tanácsos. Kossuth-nak, akivel az életsorsok különös találkozásaként egy esztendőben (1802 április 29) született és egy esztendőben halt meg, politikai téren nagy ellenlábasa volt: konzervatív állami és társadalmi eszméket vallott magáénak, a Habsburg-házhoz való rendít-hetetlen hűségben. Az 1848-i nagy átalakuláskor mégis nemzete oldalára állott s a nemzeti ügy össze-omlása után sem volt hajlandó az összbirodalmi eszme szolgálatára vállalkozni a bármily konzervatív, de töretlen alkotmányos érzékű és talpig magyar ember. Ezért aztán kötél általi halálos ítéletet kellett kapnia, amely kegyelem útján enyhítettett vár-fogságra és jószágelkobzásra. Az 1860-i fordulat-ban lép újra vissza a közéletbe: ekkor egy rövid időre elvállalja a magyar kancellárságot, hogy nem-zete és az uralkodóház kibékülését egyengesse. Nagy önfeláldozással végzett s mindkét oldalról sok félre-értéssel kísért munkájának, bár hosszú évek múlva, megért a gyümölese, s ő a kiegyezési korszakban is még több mint egy negyedszázadig szolgálhatta

hazáját, mint újból koronaőr, majd a főrendiház elnöke.

E fényes és változatos politikai pályafutás alatt is szemlátomást mindig egyháza szolgálatára állott legnagyobb örömmel és sohasem ernyedő éberséggel. Egészen megkapó az a készség, amelyet ezen a téren a hívó szó kora ifjúságától késő vénségéig mindig kiváltott nála és az a csöndes lelkesedés és rendkívüli lelkiismeretesség, amellyel egyházi tisztségeit vitte. Már 1840-ben, a 39 évig szolgált és elaggott hatalmas Péchy Imre mellé utódlási joggal segéd-főkurátorul választja meg a tiszántúli egyházkerület s ezt a tiszteletet (az 1841 tavaszán meghalt Péchy örökébe automatikusan mint valóságos főgondnok lépve), 1849 tavaszáig nagy buzgósággal és sikerrel vitte. Különösen a nevelés és az iskolaügy kérdései iránt tanúsított eleitől fogva nagy és hatékony érdeklődést. Ezt — fennkölt lelkű, mélyen vallásos és kiemelkedően művelt édesanyján, Adelsheim Johanna bárónőn kívül — debreceni származású nevelője, Váradi Szabó János ébresztette föl benne, aki a báró Vay Miklós szüleinek költségén éveken át tanult külföldön és ott főként a Pestalozzi nevelési módszerét és intézményeit tanulmányozta. Pestalozzi nevelői nagyságának soha el nem avulható alapértéke a gyermek iránt érzett mély keresztyéni felelősség s ennek az anyagilag legcélteleg társadalmi osztályok gyermekeire is — sőt azokra *legelsősorban* — kiterjesztése. Vay Miklós báró is ettől a szellemtől áthatottan fordította szerető gondját a két nagy magyar „szegények iskolájára“, a debreceni és a pataki kollégiumokra: az utóbbinak kiegyezéskori nagyszabású kifejlődése egészen az ő nevéhez fűződik, de az előbbi érdekében is sokat tett, aminthogy már tiszántúli főgondnoki székfoglaló beszédének nagyobb részében is éppen a nevelés és az iskola kérdésével, mint döntően fontos protestáns életüggyel foglalkozik. Főgondnokságát egyébként is azzal kezdte, hogy erős kézzel nyúlt bele a debreceni Kollégium anyagi ügyeinek rendezésébe: megállapította, hogy a közpénztár legnagyobb része debreceni polgároknak van kölcsönbe kiadva, de az adósokat a nyilvántartás lazasága miatt nem lehet pontosan megállapítani. Vay az adósok becsültérzésére hivatkozva kinyilvánította, hogy jelentkezzenek a kollégiumi pénztárnoknál: a jelentkezések megtörténtek s mint később megállapították, az adósok közül egyetlenegy sem használta fel ezt az alkalmat a kötelezettség alól kibújni próbálásra.

Tiszántúli főgondnokságáról a Szoboszlai Pap István püspökkel való meghasonlása miatt mondott le, akinck jó szándékú, de kétértelmű politikai magatartását a mindvégig egyenes úton járó és bátor férfi nem tudta helyeselni. A pátensharcot azonban már — amint tudjuk — minden egyéni sértődöttséget feledve, a legelső sorokban vívta meg egyháza ősi szabadságáért s a harc győzelmes befejezésében a világiak oldalán mondhatni oroszlámsze volt. Sikeresebb hazája, a tiszáninneni egyházkerület szűkített is őt a legelső kedvező alkalommal magához láncolni, s 1860-tól haláláig mint tiszáninneni főgondnok működött. Ilyen minőségben, mint hivatalosra legidősebb, került a konventi világi elnöki s ékbe s elnökölt világi részről a történelmi fontosságú 1881-i debreceni, majd az 1891—93-i I. Budapesti zsinaton is. Tehát református egyházunk-

nak a kiegyezés után kialakuló modern magyar életben való elhelyezkedését, átszerveződését, országos egységgé kiépülését öneki lett feladatává vezető helyről irányítani és ő ezt az irányítást rendkívüli bölcseséggel, kiváló energiával, szilárd hitbeli és világnézeti meggyőződéssel végezte el: különösen az egyházkerületi partikularizmus felszámolásának nem volt lelkesebb harcosa nála. Korának liberális szellemiségében — állami és társadalmi konzervativizmusával érdekes ellentétül! — ő is osztozott és ezt a szellemiséget a protestantizmus tartalmával lényegileg azonosnak vélte. Magát és korát egyaránt szűfőlt jellemzik az olyan nagyszámú nyilatkozatai, amilyen pl. a következő: „Az idők folyamán hitrendszerünk élőfájáról egyes ágazatok leválhatnak, de a keresztyén vallás örök igazságait a tudomány el nem homályosíthatja. Legyen azért közöttünk a lényegesekre nézve egység s minden másban szeretet! Az eretnekítés nem a protestantizmus természete!“ Ezzel a gondolatmenettel már akkor s. m. éltt egytt minden tekintetben mindenik vezetőmbere a református egyháznak, a nagy többség azonban ugyanezen a véleményen volt: Vayt viszont többség és kisebbség egyaránt csodáló hódolattal, sőt csaknem a csöndes rajongás egy nemével vette körül, mert tudták, hogy az ő liberalizmusa mélyen hitvalló református keresztyén szív dohog, tudták, hogy ő Istenének és egyházának „őseitől fogva tiszta lelkiismerettel“ (2 Timóth. 1:3) szolgál és tudták, mert tapasztalták, hogy ez a szolgálat számára mindennapos életodaadást, sőt áldozatot is jelent. Mint nem dúsgazdag ember is előljárt a jókedvű adakozásban s ezt odáig vitte, hogy pl. a sárospataki tanárokon még egyéni megszorításukban is segített titkon anyagilag. A legmagasabb udvari körökben hosszú évtizedeken át otthonos főúr ritka szívjósággal tárta ki otthonát szegény, szürke lelkészeknek és tanároknak s ezek, mint egyik, éppen Debrecenből eredő nekrológja szépen mondja: „sohasem távoztak tőle a megaláztatás orcapirulásával, hanem a lekötelező kegyesség büszke önértékeléssel“. Egyetememes közvéleményt fejezett ki róla Baksay Sándor, amikor az 1891-i zsinatról szóló bájos rajzában ezt írta: „Tíz évvel ezelőtt még a mi öreg nemes lovagunknak neveztük: ma már nincs név földi szótárunkban, mely kifejezné azt a rajongó hódolatot, mely fogadja.“ De ennél még meghatóbb s Vaynak a magyar református társadalomban már sok évtizeddel azelőtt meggyökerezett nemes népszerűségére még jellemzőbb az a tőle magától eredt följegyzés, hogy amikor 1852 nyarán fogva volt a pesti Újépületben s a nagy melegben egy pohár vizet kért egy fogolytársától, megláncolt tisztos öreg földműves magyartól, aki az udvarban lévő kút körül forgolódott, ez ráismert — kunmadarasi ember volt, a bárót már Debrecenben is látta, két politikai menekült elszállásolása miatt volt vasban — s miközben a vizet odavitte, csendesen azt mondta neki: „Jól tudjuk, miért van itt Excellentiája. Isten erősítse. Hazáért, vallásért szenvedni szép dolog. Két hónap múlva hazamegyek; megmondom tiszteletes uramnak, hogy láttam a mi kegyes főkurátorunkat.“

Méltán siratta tehát felszázaddal ezelőtt ezt a nagyszemű aggastyánt egész magyar református népe, amely iránta annyi halálra volt kötelezve s amely olyan mélyen a szívébe fogadta őt. Ha a mostani

idők nem volnának annyira viharosak, semmit sem ismerhetnénk ez évforduló alkalmából főbb kötelességünknél, mint azt, hogy az emlékeztetben és a köz tudatban kissé már elhalványult alakjára ne csak ilyen rövid alkalmi megemlékezésekkel villantsunk rá néhány futó fénysugárt, hanem maradandóbban is foglalkozzunk személyiségével és életpályájával, a bennük egyháztörténelmi szempontból is rejlő egészen gazdag tanulságokért. Egy részletes, elmélyedő Vay Miklós-életrajz sürgős adóssága lesz történetírásunknak — mihelyt ránk vagy utódainkra felvirrad egy olyan jobb kor, mely ezt az adósságot méltó formában leróhatja.

Vay Miklós bárónak egyik dedunokája Vay László báró, aki ma főgondnoka tiszántúli egyházkerületünknek, amelyet immár tizenegyedik esztendeje nagy bölcseséggel, a folyvást nehezebb időkben soha meg nem ingó nyugalommal és igazi ügyszere tettel kormányoz. Ővele már a harmadik Vay viseli egyházkerületünk főgondnoki tisztét: nagy Miklósunknak már a nagybátyja, Vay István is volt egy rövid ideig (1774—77) tiszántúli főgondnok, amely tisztét azután ő is a tiszáninnenivel cserélte fel.

Áldjuk az ősök emlékeztétét és kívánjuk a legnehezebb körülmények közt sem fogyatkozó kegyelmi erőket a nyomukon hűséggel haladó méltó utódnak!

Révész Imre.

Nyitott templom

Van nekünk egy gyakran rosszul idézett, de még gyakrabban rosszul értett elvünk: „Ecclesia semper reformari debet!“. Ha az idők változnak, ha a világban annyiszor változó különböző kurzusok futó szellőcskéit konjunkturális haszonnal lehetne befogni az Anyaszentegyház hajójának vitorlájába, ha pillanatészülte, vagy világ szerint való emberi kívánságok kérnek bebocsáttatást, oly hamar megmegszületik a megállapítás: mi nem lehetünk szűkeblűek és kicsinyesek, a mi egyházunknak lényege a változás, hiszen állandóan reformálnia kell magát. Akik azonban csupán sodródásra hajlandók az Egyház védelme alatt, de az evangélium mély vizeire evezni nem kívánnak, elfelejtik, hogy a szó igazi értelmében vett reformálása az egyháznak kizárólag Isten Igéjének tanítása alapján történhetik, különben deformálással járul.

Napjainkban ismételtelen felbukkan a kívánság, hogy templomainkat tartsuk nyitva állandóan, hogy az imádkozni kívánó egyháztagek a nap bármely órájában betérhessenek. Érveket is bőségesen kovácsolnak a kívánság mellé: azt mondják, hogy tulajdonképpen közömbös a dolog, sem nem jó, sem nem rossz, csupán formai kérdés s a mi egyházunk nem csirálhat problémát ilyen kicsiségből. Szociális szempontokat is hallunk: oly sokan vannak, akik zsúfolt lakásukban nem tehetnek eleget a „titkon ajtódat behajtva“ elvnek s vágnak a templom csendje után, amikor éppen ráérnek. Az sem utolsó szempont, hogy sokkal bensőségesebben lehet imádkozni a templomban, mint egy profán lakószobában.

Református egyházunk akkor igazán evangéliumi, ha minden kis és nagy kérdést az Ige világosságánál bírálunk el. Vizsgáljuk meg hitelveink alapján elfogu-

latlanul a kérdést s vonjuk le végül a gyakorlati következtetést is.

Az imádkozás két részét: a könyörgést és hálaadást a Zsoltár 50:51-ben találjuk összefoglalva: „Hívj segítségül engem a nyomorúság idején és megszabadítlak téged és te dicsőítesz engem.“ A Luk. 18:1, 21:34—36, és az Ef. 5:20. megemlékezésével Kálvin ehhez azt fűzi hozzá, hogy „oly nagy a mi ínségünk, annyi szükség fenyeget és szorongat mindenfelől, hogy mindnyájunknak, még a legszentebbeknek is elég okunk van arra, hogy folytonosan az az Istenhez fohászjunk... Másfelől Isten jótéteményeinek oly nagy és oly áradó bősége borít el úgyszólván bennünket, ... hogy mindig van okunk és anyagunk az Ő dicséretére és a hálaadásra.“ „Ez az oka annak, hogy Pál azt parancsolja (I. Thess. 5:17, I. Tim. 2:1), hogy „szüntelenül imádkozzunk“. Ez a szüntelen imádkozás persze kinek-kinek az egyéni és magános imádkozására vonatkozik és egyáltalán nem alkalmazható az egyház közös imádkozására, amely szüntelen való nem is lehet és csak bizonyos, a közmegegyezésnek megfelelő rend szerint mehet végbe. Ezért állapítatnak meg és jelöltetnek ki bizonyos órák is, ... hogy ezáltal a közérdekről gondoskodás történjék és az egyházban mindenek ékesen és jó renddel legyenek (I. Kor. 14:40) Evégre rendeltettek azok a nyilvános helyiségek is, amelyeket templomoknak nevezünk, nem mintha ezeknek valamilyen titokzatos szentsége révén ott szentebb dolog volna az imádság, vagy jobban meghallgatná az Isten, hanem csupán azért, mert alkalmasabb a hívek gyülekezetének befogadására, amikor imádkozni, az Ige hirdetését meghallgatni és a sákramentumokkal élni egybegyűlnek. Egyébként (I. Kor. 3:16, 6:19, II. Kor. 6:16.) mi magunk vagyunk az Isten igazi templomai, úgy hogyha az Isten templomában akarunk imádkozni, mi magunkban kell imádkoznunk. Akik pedig úgy képzelik, hogy az Isten füle közelebb hajlik hozzájuk a templomban és akik úgy vélik, hogy a hely szentsége által szentebbé válik az imádság, azok a zsidók vagy pogányok vaskos gondolkozásmódjába esnek és testi módon imádják az Isten, ellentétben azzal a parancsolattal, hogy Őt a helynek minden válogatása nélkül lélekben és igazságban kell imádrunk (Ján. 4:21—24). (1536-i Inst. 105—6. lap.) A II. Helvét Hitvallás is határozottan kimondja, hogy „az sem illő dolog, hogy az imádkozást babonáságból helyhez kössék, mintha másutt nem volna szabad imádkozni, csakis a templomban.“ (XXIII. r. 2).

A kérdést úgy is lehetne fogalmazni, hogy vagy vállaljuk a szüntelen való imádkozást, s akkor nemcsak bizonyos imádságszerű szavainkra értjük az imádkozás fogalmát, hanem életünk, magatartásunk, példánk és murkánk válik a szívünk templomában elmondott fohászok mellett imádsággá, vagy felparcellázzuk az életünket a szentnek minősített helyen töltött időre, amikor csak imádkozunk s a fennmaradó időre, amikor nem kívánható meg tőlünk az imádság. Ezt az állapotot minősíti az Írás két Úr szolgálatának.

Az Írás tanítása szerint, de tapasztalataink alapján is nem tudunk olyan helyzetet vagy állapotot elképzelni, amelyből nem jutna fel a szívől fakadó, akár szavakba sem foglalt imádság Istenhez. Pál apostol és Silás börtöne sem volt a kényelem

mir-taképe Filippiben, mégis azt olvassuk róluk, hogy megbotozva és kalodába zárva is „imádkozván, énekekkel dicsőíték az Istent“. Világos, hogy az imádkozó ember felett nem uralkodnak a körülmények, hanem éppen ellenkezőleg, irányítja őket.

Tagadhatatlanul felfedezhetjük a nyitott templomok igényében az idegen kovászt, a tárgyi szentséget. Tévedés azt hinni, hogy az emberre áthárul valami a templom vélt szentségéből. A templomot a gyülekezet célszerűségi szempontból használja s szent benne az Ige, amelyet hirdetnek s megszentelődik az Isten Igéjére imádságban válaszoló gyülekezet, ha nemcsak hallgatja, hanem be is fogadja azt, a templom kövei azonban nem lehetnek szentek!

Ezzel elérkeztünk a református istentisztelet fogalmához, amelynek tisztázása a kérdéssel kapcsolatban időszerűnek látszik. Komolyan keresztyén gyülekezetben az istentiszteletnek három módja él: a magán, a társas és a gyülekezeti istentisztelet. Ha valamelyik hiányzik, baj van.

A magánistentisztelet a csendes percek, az elmélyedés, az Istennel való bensőséges kapcsolat ideje. El tudunk képzelni olyan helyzetet, hogy csak egy rövid fohász formájában történik meg, de ha lehet — és ha kell, akkor lehet — történjék naponkénti bibliáolvasással s elmélyedő imádsággal. Ilyenkor tanácsolja Isten az övéit, ad erőt s ilyenkor tusakodunk naponként a bizonyosságért, hogy nemcsak elhívtak, hanem választottak is vagyunk. Akinek van anyyi ideje, hogy a nyitott templomba elmenjen, az helyet is talál, hogy az igazi templomban, a szívében legyen együtt Istennel.

A társas istentisztelet résztvevőinek száma az evangéliumi 2—3-tól mintegy 30-ig terjedjen. Ide tartozik a családi áhitat, a házi istentisztelet, a bibliakör és esetleg a biblióra is. Lelkipásztoroknak és különösen a nyitott templomokat kérőknek nyomatékosan felhívjuk a figyelmét ezekre az alkalmakra éppen most, amikor hivatalos rendelkezés is az istentiszteleti alkalmak decentralizálását tartja szükségesnek. Az utóbbi háromnak a vezetője lehetőleg lelkészjellegű egyén legyen, aki ilyen alkalmakkor megmagyarázhatja azokat az érvényben lévő szabályokat, amelyek a jó rendet biztosítják, „ha együtt jár velük a hűséges pásztori tanítás, amely útját vágja a téves felfogásoknak“ (Kálvin: i. m. 296. l.). Egy-egy házi istentiszteleten, vagy meghitt bibliakörben lehet hűséges pásztori tanítással megvilágosítani, hogy mennyi babonás és idegen gondolat rejlik a nyitott templomok kérésében, viszont mennyi áldás és igazi békeség fakad a családi áhitatokból, amelyeken Isten Igéje köré telepedik a ház népe s aztán imádságban könyörög az édesapa vagy édesanya Istenhez, akinek olyan jól esik hálás szívvel megköszönni az adományait. Szinte el sem lehet mondani, hogy ennek a módszernek mily nagy jelentősége van a gyülekezet és a gyermekek nevelésében. Akik egésznapon át nyitott templomokat kérnek, hogy szabad idejükben ott imádkozzanak, sieszenek a lelkipásztoruk segítségére s támogassák munkájában, hogy az igazi templomok nyíljanak meg: az emberi szívek az Úr Jézus előtt. A nyitott templomokba hiába mennének be csukott szívű emberek, akik sürgősen elmondott imádságukat a szentnek hitt falakra bíznák s még hozzá azt hinnék, hogy ezzel eleget tettek Istennel szemben minden köteles-

ségüknek. Aki a szívében nem találkozott Jézus Krisztussal, az az üres templomban nem fog vele találkozni, sőt még talán a gyülekezeti istentiszteletet is elhanyagolja, mert az hosszú és kényelmetlen, ő pedig eleget imádkozott ugyanabban a templomban.

Ha a gyülekezeti istentisztelet résztvevőinek a szívébe látnánk, tanulságos leckéket olvashatnánk benne. Aki magános áhitatban nem készítgette a szívét, aki meghitt közösségben még nem érezte a 2—3 hívő ember imádságának az erejét, az sokkal nehezebben veszi tudomásul, hogy az igehirdetésben éppen az ő életéről és haláláról van szó s hogy a gyülekezet imádságával az ő szívének is együtt kell szármalnia, szavakon és falakon túl...

Nem a templomok nyitvatartási rendjét kell reformálni, hanem a deformálódott emberi szíveket, amelyek elzárkóztak Isten hívó szava elől (Mt. 22:2—14, Luk. 14:16—24). Azt láttuk, hogy a nyitott templomok kérdése nem közömbös, indifferens kérdés, mert a szüntelen való imádkozás parancsát keresztezi s irókolatlan önelégültséget keltene a templomnak imádkozók lelkébe, még kevésbé adiaphoron a zárkózott és nyitott szívek kérdése. A nyitott templom nem tesz szentté és nem ad üdvösséget. Az igazi nyitott templom: az Úr Jézust befogadó emberi szív azonban megszentelődik s a Szentlélek erejével az üdvösség jegyesévé lesz. A nyitott templomok kérésével szemben mi a nyitott szívekre vonatkozó krisztusi igényt hangoztatjuk!

Molnár Gyula.

I R O D A L O M

Trombitás Dezső: Olvashatja-e keresztyén ember az Ószövetséget? A nagyvázsonyi lelkipásztor nevének cíkkéi és könyvei alapján Tiszántúlon is jól ismerik. — Jelen kis tanulmányában — 16-od rész, 21 oldal — mintegy traktátus formájában veti fel a nem új, de ma is aktuális kérdést, hogy miért olvashatja minden keresztyén ember az Ószövetséget, vagyis hogy mennyire nem szabad ezt a kérdést *faji* szempontból nézni. — Nem rendszeres theologiai szempontú tudományos fejtegetést ad, bár jegyzeteiből látszik, hogy ezt az irodalmat is ismeri, ő mégis — céljának megfelelően — inkább a művelt református ember számára ad gondolatokat és ébreszt gondolatokat. Könyvének értéke éppen ebben van: közérthető, majdnem zsurnaliszta stílusban, mindig érdekesen, de mindig biblikusán tárgyalja a kérdést, állandóan utalva az Újszövetségre. Az értékes kis füzetet szeretettel ajánljuk az érdeklődők szíves figyelmébe. Sz. G.

Kocsi Csergő Bálint eddig kiadatlan műve *Magyar vértanúk nyomában* címmel most jelent meg, a „Misztófalusi“ könyvek sorozatában, izléses kiállításban s olesó áron. Azoknak a szerencsétlen református és evangélikus lelkészeknek és tanítóknak a megrendítő sorsáról szól, akiknek evangéliumi hitük és meggyőződésük miatt még a gályákra való megérkezés előtt el kellett pusztulniuk a kor sötét és piszkos börtöneiben, a kínzóiktól való irtózatot gyötrettetés miatt. (Ára 4.50 P.) — Ugyanebből a könyvből készült egy bővített kiadás is, mely tartalmazza *Trustus Jób* evangélikus lelkésznek ama két korabeli, s eddig még szintén kiadatlan s drámai erejű költeményét latinul és magyar tartalmi kivonattal, melyekben ugyan csak a hazánkban kiülődött s külföldön elhalt evangélikus lelkészeknek és tanítóknak, valamint családjaiknak sorsát, szenvedéseit és halálát énekelte meg. (Ennek ára 6.— P.) — Ma, amikor az evangéliumi hívek az egész világon nagy megpróbáltatások előtt állanak, a közös hitvalló mult eme páratlanul nagy értékű alkotásának nem szabad hiányoznia egyetlen keresztyén családból sem. A kishitűeknek

bátorítást, a betegségben megrendülteknek vigasztalást nyújt, az ösök élete, a gyülekezetek és vezetőik megpróbáltatása iránt érdeklődőknek pedig izgalmas és építő forrásmunkát jelent ez a mű.

Konfirmációi ajándéknak is a legalkalmasabb. Ilyen esetben tíz példány rendelésekor 20% kedvezményt nyújt a kiadó.

Megrendelhető Bottyán János címén, Budapest, XIV., Hermína-út 51. alatt 49,009. csekkszámán.

Papp Béla karcagi lelkipásztortestvérünk, a Magyar Út főszerkesztője, negyven tanulmányt és prédikációt óhajt kiadni s arra előfizetési felhívást bocsátott ki. Előjegyzési ár 10 P, mely a kötet átvétele után fizetendő. Előjegyzések közvetlenül a szerzőhöz küldendők. Nagyon szívesen ajánljuk.

A Szentesi Kálvinista Lobogó új gyülekezeti lap ötödik, húsvéti száma van a kezünkben. Felelős szerkesztője és kiadója Kanász Nagy József, főmunkatársa Dr. Sebestyén Zoltán. Teljes elismerést érdemelnek a hű örállók, kik a sajtó útján is óhajtják építeni az Isten országát. A mostani 16 oldalas, igen gazdag tartalmú lapot átnézve: meg vagyunk győződve afelől, hogy szent célkitűzéseiket áldás koronázza. Az ünnepi szám igazán értékes, hitépítő, kedvesen szórakoztató. Bárcsak minden nagyobb alföldi gyülekezetnek meg volna a maga híradója és ébresztője; ezekről egyik vezetőhelyen lévő örállónk méltán mondja, hogy a jól szerkesztett s jól elterjesztett gyülekezeti lap: annak a gyülekezetnek újabb igehirdető szószeke.

Zempléni Reformátusok Lapja címen új egyházi sajtó-organum jelent meg folyó évi április hó 1-én, mint az alsó- és felsőzempléni református egyházmegyék gyülekezeti híradója. A lap felelős szerkesztője Dr. Nagy Sándor Béla sátoraljaújhelyi lelkipásztor, kiadója Koss Zsigmond tisztviselő, ki ifjú éveiben debreceni újságíró volt. Az első szám élére, igen megleghangú ajánlást írt Dr. Enyedy Andor püspök.

A Magyar Irodalompartoló Társaság ismertetés céljából megküldötte szerkesztőségünk címére második évkönyvét (1944). A 280 oldalas könyv első fejezetéből, a tiükári jelentésből megtudjuk, hogy eddig 57 író támogatott munkáik díjazásával. Majd tíz írónak 7100 P segélyt fizettek ki. Legutóbb pedig 17 író 46,000 P jutalomdíjjal támogattak; ezek között első helyre került Szabó Dezső, ki a 10,000 pengős nagydíjat kapta. Rajta kívül még 16, ismert nevű író nyert jutalmat, akiknek írásaiból a vaskos kötetben bő szemelvényeket találunk. (Az évkönyv ára nincs megjelölve.)

Erélyes intézkedések bejelentéséről írtak a lapok az irodalom terén. Tasnádi Nagy András, mint az Irodalmi és Művészeti Tanács elnöke mondotta: „Nem elég az, ha írónk keresztyén magyar emberek, szükséges, hogy magasabbrendű szellemet, nemzeti, keresztyén lelkeséget árasztanak írásaik.” Igaz! El kell tűnnie annak a szellemnek, amelyet sajnós, igen sok keresztyén író is áraszt. (vkm.)

HÍREK AZ EGYHÁZMEGYÉKBŐL

ALSÓSZABOLCSI-HAJDÚVIDÉKI EGYHÁZMEGYE.

A hajdúböszörményi új templom új lelkipásztorát, Jánossy Imrét, D. Dr. Révész Imre püspök iktatta be hivatalába. Istentisztelet kezdetén a püspök szólott az új pasztorhoz és a gyülekezethez: majd Jánossy Imre tartotta meg első igehirdetését. A presbitéri gyűlésen az esperes üdvözlő szavai után újra a püspök szólott a presbiterekhez. Kiss József lelkészelnök köszöntötte a presbitérium nevében az új „egyházi szolgát”; ezután különböző egyházi alakulatok részéről hangzottak el köszöntések és áldáskívánások. A mai nehéz időkre tekintettel, minden egyéb ünnepi külsőség elmaradt. A beiktatott új lelkipásztor továbbra is Debrecenben teljesíti katonai szolgálatát, mint beosztott kórházi tábori lelkész.

BIHARI EGYHÁZMEGYE.

Vadai Béla esperes a nagyhéten gyülekezete minden iparos és kereskedő tagjának egy rövid körlevelet küldött: „Nem jó református keresztyén az, aki az Úr Krisztus halálának napjáról meg nem emlékezik!” A levél hatása meglepő volt. Nagypénteken egyetlen református iparos és kereskedő sem nyitotta ki üzletét s a templomban mind megjelentek.

A biharpüspöki Nőszövetség az elmúlt télen 23 személy részére 1380 adag izletes és bőséges ebédet főzött és szolgáltatott ki. — A leventék 1255 tojást és 446 kg lisztet gyűjtöttek a váradai kórház sebesültjeinek. Orgonajavitásra 1012 pengőt adakoztak a hívek.

Csőkmön presbitéri és ifjúsági konferencia volt. Darvas, Furta, Zsáka, Ihráz, Komádi és Vésztő községekből jöttek össze idősebbek és fiatalok, hogy a mai időkben bizonyoságot tegyenek az Evangélium hatalmáról. A templomot teljesen megtöltötte a gyülekezet. Dr. Incze Gábor nagyváradi lelkipásztor hirdette az Igét az Isten országa példázatairól. Csávás Sándor egyházmegye missziói előadó, az egyházmegye nevében vett részt a konferencián. Molnár Vince darvasi és Gersenyi István zsákai lelkipásztorok és Tamás Ferenc egyházkerületi missziói lelkész szolgáltak a konferencián. A konferencia szép megmozdulást eredményezett. A perselypénzt az egyházmegyei és egyházkerületi missziói alapra adták. Vitéz Andó Ferenc helybeli lelkipásztor családjával együtt nagy buzgósággal és szép eredménnyel végezte a rendezés nagy munkáját.

DEBRECENI EGYHÁZMEGYE.

A Debrecen-piacutcai egyházrész, melynek központja a Kistemplom, átérzve a szórványokban lakó testvéreink szükségét, több alkalommal ismertette a gyülekezet előtt azok helyzetét. Egy ilyen alkalommal a buzgó nőszövetségi tagok rendeztek összejövetelt, ahol az egyházkerület missziói lelkésze tartott előadást és felhívta a gyülekezetet arra a nagy szükségre, amit szórványaink népe a zoltár és Bibliával való ellátás terén szenvednek. Felhívta a figyelmet arra is, hogy aki teheti, adjon zoltárt és Bibliát és más építő iratot a szórványok számára. Ez a felhívás nem maradt hatástalan. A nőszövetségi tagok, buzgó templombjáró asszonyok egymással versenyre kelve, gyűjtötték az énekeskönyvet, a Bibliát és más traktátusokat és olyan szép eredményt értek el, hogy Uray Sándor lelkipásztor három nagy csomagot küldhetett el három magyar református szórványba: Bilkére, Nagyboesköra és Avasfelsőfaluba. A csomagok már elmentek, mint Debrecen egyik egyházrész szeretetének a jele szórványaink felé, Isten áldja meg a buzgó munkásokat! Legyenek, akik követik e nemes cselekedetet. (T. F.)

FELSŐSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

A gemzei példa. A gemzei gyülekezetben áldásos lelki munka folyik. Az összejövetelek élményekben bővelkedők s így mindig népesek voltak. Külön meg kell említeni a gyülekezeti nőszövetség és leánykör munkáját, mely a lelkiek mellett a jócselekedetek gazdag gyümölcseit termette meg. A nőszövetség az idők jelét megértvén, a helybeli segélyezések mellett az Országos Református Szeretetszövetség támogatását tűzte ki ezidei céljául. Önkéntes adakozásra hívta fel a gyülekezetet. A megajánlásokat a leánykör tagjai házról-házra menve feljegyezték és összeszedték. Ünnepe volt ez. Boldog öröm ömlött el az egész gyülekezeten. Mintha mindenki az oltárhoz járult volna és hallotta volna az isteni helybenhagyást: „jól vagyon, jó és hív szolgám...” Mindenki többet hozott, mint amennyit ajánlott s ha volt, aki nem ajánlott, még az is hozott. A leánykör tagjai az iskola termében gyűró-estet tartottak. Amíg a szorgos leánykezek dolgoztak: mesemondás, felolvasás és szavalás gyönyörködtette a lelkeket s közben-közben szállt az ének trónusához a szeretet Istenének. Márták és Máriák voltak ők. Az adományokat az Országos Szeretetszövetség atyja: Dr. Kiss Ferenc professzor úr megosztva, három helyre irányította, mégpedig Kunhegyesre, Hajdúnánásra és Kabára. A nőszövetség természetbúvárjaival jelentősen segít

Ivezte a gyülekezet támogatásra szoruló szegényeit. A Gégyényben létesülő aggmenháznál 100 P értékben egy ágyalapítványt létesített. Fenti természetbeni juttatásokon kívül a gemzsei kicsiny gyülekezet önkéntes adakozásból évi tagsági díj címén 217-80 P-t küldött el a Szeretetszövetségnek. *„Igazán megható az a gyönyörű eredmény, amellyel jölelkű híveid adományoztak a Szeretetszövetség gondozottjai számára. Olyan támogatókat adjon nekem Isten, mint amilyenek ti vagytok s akkor még több arra szorult gondozottnak ügyét és sorsát leszünk képesek a mostaninál is jobban megoldani és istápolni”* — írja a Szeretetszövetség apostola: Dr. Kiss Ferenc professzor úr a gemzsei gyülekezetnek. Istené legyen a dicsőség: Őt illeti a hála, Aki azt cselekszi, mind hogy akarjuk, mind hogy véghezvigyük a jót.

HALOTTAINK

Id. Dr. Szabó Aladár, volt budapesti theologiai professzor, majd előbb budapesti Kálvin-téri, utóbb józsefvárosi lelkipásztor, most már évek óta csöndes nyugalomba vonultan, 82 éves korában Gödöllőn csendesen elpihent. Neve aranybetűkkel márványba vésve van megörökítve újkori református egyháztörténelmünk lapjain. Még élete javakorában kiérdemelte a „magyar református belmisszió atyja” megtisztelő elnevezést. E téren csokigyan örök-emlékü úttörő munkát végzett, melynek rendjén bőven jutott osztályrészéül az úttörők küzdelmeiből. A meg nem értők, a régi „rend” maradi hívei, keményen támadták s legtiszteletreméltóbb alkotásait túlzásnak, a külföld utánczásának minősítették. Dr. Szabó Aladár szelíd egyéniségével is bátran vállalta és állotta a harcot s az idők forgása neki adott igazat. A vasárnapi iskolai munka, KIE-munka, Keresztény Szövetség (Bethania)-munka elindítása és felvirágoztatása és még jó egynéhány belmissziói és külmissziói mozgalomnak a magyar egyházi élet talajába elplántálása: az ő nevéhez fűződik és az ő emlékeit fogja hirdetni nemzedékről-nemzedékre. Megragadó erejű igehirdető volt. Evangélikáló utakon bejárta az egész országot. Neve mindig aranyvalutát jelentett, akár élőszóval, akár írásban hirdette az örök Igét, melynek ebben az emberöltőben aligha volt Isten Lelkétől megáldottabb, hűségesebb és alázatosabb szószólója. Gazdag nyelvtudásával újra meg újra bejárta a külföldet is és erőteljes kapcsolatokat teremtett magyar református egyházunk számára. Külföldi látogatásait igen sok kiváló egyházi férfiú viszonozta; ezek között is méltán első helyre tehetjük **Clark Ferenc** bostoni lelkipásztornak, a Keresztény Szövetségek világszerte ismert nevű megalapítójának a nevét, ki kétizben is hónapokat töltött magyar földön Dr. Szabó Aladár társaságában s felkereste az ország minden nagyobb gyülekezetét. Így volt együtt a két nagy oszloppapostol Debrecenben is és erőteljes igehirdetéseikkel, szervező munkájukkal: felejthetetlen emlékeket hagytak nálunk. Dr. Szabó Aladár nyugalmi éveiben is állandóan munkálkodott. Harmadéve „*Kegyelem által*” cím alatt megírta és kiadta élete gazdag emlékeit; ennél tanulságosabb olvasmány nem jutott még nemzedékünk kezébe. Sírja felett megilletődéssel állunk meg s idézzük az írás szavát: „*Az értelmesek pedig fénylenek, mint az égnék fényessége; és akik sokakat az igazságra visznek, miként a csillagok örökkön örökké...*” A B. F. R. A.

Özv. Szabó Andrásné Kérői Nagy Sarolta vásárosraményi lelkipásztor özvegye folyó évi április hó 25-én, 81 éves korában, hosszas szenvedés után visszaadta nemes lelkét Teremtőjének. Április 27-én temették el Bészterecen (Szabolcs m.). Két fia, unokái és szélesen kiterjedő rokonsága gyászolja. Az igaznak emlékezete áldott. A B. F. R. A.

K R Ó N I K A

A Református Gyülekezeti Evangélikáció Baráti Társaságát érintette a Nyíregyháza megjelölt „Nyírvidek-Szabolcsi Hírlap” április 26-i számának egyik cikke, „Liberalis góccok” cím alatt. Erre a cikkre Bereczky Albert budapesti lelkipásztor, a RGYEBT. elnöke, helyreigazító nyilatkozatot küldött be, amely a nevezett lap április 29-i számában teljes szövegében meg is jelent. Egyházi közérdekű látjuk, hogy ennek a helyreigazító nyilatkozatnak azokat a pontjait, amelyek nemcsak a nyíregyházi református egyházközség és társadalom szempontjából fontosak, lapunk olvasóközönségével is megismertessük: „1. Nem igaz az, hogy a Református Gyülekezeti Evangélikáció Baráti Társasága (lentebb RGYEBT) a budapesti Szent Kereszt Egyesület megalakulásával kapcsolatban alakult. Nem igaz az, hogy az RGYEBT ennek protestáns változata volna. Ellenben igaz az, hogy az RGYEBT azért alakult, hogy a magyarországi református egyház evangélikációs munkájában az Eggetemes Konvent által megszabott módon vegyen részt... 2. Nem igaz az, hogy a RGYEBT „kebelébe helyezkedtek el sokan a kikeresztelkedett zsidók, zsidó vérbéutásúak és szabadkőművesek”. Ellenben igaz az, hogy a RGYEBT soha politikával nem foglalkozott s tagjaiul csak azokat a magyar református egyháztagokat vette fel, akik alapszabályai 6., 7., 8. és 9. §-ainak megjelölték. 3. Nem igaz az, hogy a RGYEBT „evangélikáció jelszavával rohamol indított azok ellen, akik mentesek úgy a zsidóvérbéutástól, mint a szabadkőműves világszemléletől”. Ellenben igaz az, hogy a RGYEBT kizárólag alapszabályaiiban megjelölt célját és az ott megjelölt céljához elérésére szolgáló eszközökkel: gyülekezeti evangélikációk rendezésével, evangélikáló röplapok kiadásával és iratlejtéssel, evangélikáló telepek létesítésével és fenntartásával szolgált. Soha egyesek, vagy politikai csoportok ellen semmiféle támadást nem intézett. 4. Nem igaz az, hogy a „Pók” c. regény váltotta ki a RGYEBT megalakulását és indította meg a rohamot a regény szerzője ellen. Ellenben igaz az, hogy a RGYEBT önálló egyesületté is 1938-ban alakult, a „Pók” c. regény pedig csak 1939-ben jelent meg. Ellenben igaz az is, hogy a „Pók” c. regény szerzőjét a RGYEBT választmány 1941 január 2-án 4. sz. határozatával saját kérelmére rendes tagjai közé felvette, akik a választmány 1943 március 12-én 16. sz. határozatával — tagdíjizetés elmulasztása miatt két eredménytelen felszólítás után — tagjai közül törölt. 5. Nem igaz az, hogy Békefi Benő azonos volna a cikkben említett „Békefi-Gruner Benő” névvel. Ellenben igaz az, hogy edesapja néhai Békefi Benjámín (Gruner Ferenc és nemes Molnár Erzsébet fia) nevét a m. kir. Belügyminiszter 1898 október 13-án 105. 452. szám. alatt kell rendelete folytán változtatta „Békefi”-re. Békefi Benő, a RGYEBT ügyvezetője és I. sz. lelkésze felmenői között egyetlen-egy zsidószármazású sincs, őt az Országos Magyar Sajtókamara annakidején leigazolta s a nemzsidók névjegyzékében tartja nyilván U. II. 814. sz. alatt. Származási okmányai illetékesek számára betekintés végett rendelkezésre állanak.”

Csernák Béla nagyváradai lelkészelnök, volt királyhágómelléki egyházkerületi főjegyző, egyházkerületi tanácsbíró testvérünk méltán megérdemelt szép kitüntetésben részesült: a Kormányzó úr öfoméltósága kormányfőtanácsossá nevezte ki. Ez alkalmából a nagyváradai gyülekezet meleg ünneplésben részesítette a hű pásztor, ki az idegen megszállás éveiben hősiessé megállott helyén, egyházaért és a magyarság ügyéért. Kitüntetése alkalmából mi is meleg szeretettel üdvözljük s velünk együtt köszönti őt egész egyházkerületünk. Isten áldása

és oltalmazó szeretele kísérje őt további pályafutásán, hogy építhesse tovább is közöttünk az Isten országa köfalait. (U.)

„Gyermekeink gondja“ címen tart gyülekezeti konferenciát, folyó évi május hó 16-án délután öt órakor, a debreceni református egyház missziói bizottsága. A konferencia gondolata, a debreceni református lelkipásztorok és tanítók közös szeretetvendégségéről indult el. Itt intézett meghatározó szöveget Nagy István diakonissza-intézetű lelkipásztor, a vasárnapi iskolák érdekében. A mindennapos iskolák időelőtti bezárása és az előttünk álló, talán féltékeny kényszervakáció köteleességünké teszi a vasárnapi iskolai munka folytatását, sőt kiépítését. Első helyen tehát ennek az érdekében tartatik a fentemlített konferencia; de annak gondolatköre kiterjed általában a gyermek és ifjú pásztoráció minden vállfájára. A gyülekezeti konferencián D. Dr. Révész Imre püspök fog elnökölni; a témának csak két korreferense lesz; a bevezető előadások után pedig bőséges alkalom nyílik hozzászólásra és eszmecsere. Az áldásosnak ígérkező konferenciára vidéki vendégeket is (kivált Debrecen közeléből) szívesen lát a Missziói Bizottság.

Nőszövetségi konferencia Debrecenben. A debreceni lelkésznek bibliaköre, évek hosszú sora óta, minden tavasszal női konferenciát rendez a debreceni Kollégium oratóriumában. E konferencia rendezését, az időközben megalkult debreceni Református Nőszövetség vette át s a legközelebbit május hó 11. és 12. napjain tartja meg, ugyancsak a Kollégium oratóriumában. A konferencia alapigéje az I. zsoltár 12. verse: „Tiszta szívű teremtsem bennem őh Isten.“ A konferencia napirendje a következő:

Első nap: Kezdőének: 18. dicséret. Imádkozik és a konferenciát megnyitja: Koncz Aurélné. I. „Uram a töredelmes szívű Te szereted“ címen előadást tart: D. Dr. Révész Imre püspök. Közének: 201. dicséret I. és 4. verse. II. „Soha az engedelmes lelket meg nem veded“ címen előadást tart: Nagy István diakonissza-intézetű lelkész. Imádság. Záróének: XXVI. zsoltár 1. és 2. verse. Második nap: Kezdőének: 18. dicséret. 11. „Ezzel a reménységgel Tehozzád óhajtottunk“ címen előadást tart: Szele Paula. Közének: XLVI. zsoltár 1. verse. IV. „Kérünk légy segítségül, Könyörülvén rajtunk“ címen előadást tart: Dr. Ferenczy Károlyné. A konferenciát bezárja és imádkozik: Dr. Makkai Sándorné, a tiszántúli református egyházkerület nőszövetségének elnöke. Záróének: 242. dicséret 4. és 5. verse. Minden előadást rövid megbeszélés követi. Énekeskönyvet mindenki hozza magával. Adakozás: a nőszövetségi munka támogatására.

Közben május 12-én délelőtt 10 órakor, az egyház presbiteri tanácstermében, református lelkésznek konferenciája lesz, a következő napirenddel:

Kezdőének: 10. dicséret. Imádkozik és a konferenciát megnyitja: Dr. Szász Imréné. I. Az 57. zsoltár 2. verse alapján, előadást tart: Sípos Károlyné. Közének: 95. dicséret I. és 4. verse. II. Az 56. zsoltár 12. verse alapján, előadást tart: Dr. Dancsházy Sándor. Záróimádság. Záróének: CXXXVIII. zsoltár 1. verse. Az előadásokat megbeszélés követi. Énekeskönyvet mindenki hozza magával. Perselypénz a tiszántúli özvegylelki lelkésznek gyorssegélye javára.

Huszonöt éves lelkészi és tanítói jubileum Tiszaburán. A tiszaburai református egyház köztisztelőben és szeretetben álló lelkipásztort, Kacsó János református lelkipásztort pásztorokodásának 25. évfordulója alkalmával meleg, bensőséges ünneplésben részesítették hívei. Április 16-án a délelőtti istentisztelet után a templomban tartott díszpresbiteri gyűlés keretében bárcai Bárczay István, az egyház főgondnoka meghatározó beszédben emlékezett meg az ünneplő lelkipásztor 25 éves munkálkodásáról, majd átnyújtotta az egyházközönség tagjainak adományából készített palástot, mellyel a hívek szeretetét és ragaszkodását juttatta kifejezésre. Ugyanekkor megemlékezett Tóth Sándor tanító szintén 25 éves tanítói és közéleti munkálkodásáról is, tolmácsolva a szülők tisztelőt és szeretetét s egyben átnyújtotta

azokat az értékes ajándéktárgyakat, melyeket tisztelői szeretetük külső jeléül az ünneplő részére felajánlottak. A közönség képviselőtestülete nevében Benedek Dániel presbiter, községi főjegyző, a tantestület részéről Gyökös Imre igazgató meleg szavakkal emlékeztek meg az ünneplőkről, a leánykör részéről Füleki Eszter, az ifjúsági egyesület részéről Kis Sámuel üdvözölték szeretett lelkipásztort, iskolásgyermek részéről Hágen Erzsébet szép szavakkal köszöntötte jó tanítóját. Az ünneplő lelkipásztor könyveket megadó beszédben mondott köszönetet a kedves és bensőséges megemlékezésért és Isten áldását kérte a gyülekezet minden tagjára.

Mit üzennek a lerombolt templomok? Egy német egyházi lapból a következőket olvassuk: Ahol a háború következtében a lelkipásztor hangja elnémult, ott a kövek kiáltanak sokszor határozottabban, mint minden emberi szó (Luk. 19: 40). Az egyik városban a bombázás következtében teljesen összeomlott egy templom, csupán egy Krisztus-szobor maradt állva a romhalmaz között... Sokan akarnak vallást Krisztus nélkül, de Isten megmutatja, hogy minden romlásból épségben kerül ki a mi Urunk és az Ő ügyének nem árthat a világ háborúsága. Eriestegenben leégett bombatámadás következtében az evangélikus templom, de az oltáron égve találtak hat lámpát a nyitott Biblia mellett... Isten igéje bevilágít a bűn sötétségébe, a pusztulás éjszakájában is! Az egyik német városban romba dönt a Szent Mártonról elnevezett római katolikus templom. Homlokzatán csupán ez az egy szó maradt: „Pax“ (Béke). Kapujára egy cédulát tettek, amelyen ez olvasható: „A szertartásokat a protestáns Szent Máté templomban tartjuk!...“ Ime a keresztyén felekezetek közeledése a gyakorlatban! Gaggenaut német városkában a hősi halált halt lelkész özvegylet választották meg a lelkipásztor utódjául, miután sikerrel végezte el a theologiai tanulmányait és szerezte meg lelkészi oklevelét.

Mitől vagyon az, hogy némely embernek idvességére szolgál a Szentírás, némelynek pedig csak bolondságnak látszik? Így teszi fel a kérdést többek közt Pápai Pariz Imre (1619—1667) kiváló lelkipásztor és esperes Keskeny út c. 1647-ben megjelent munkájában, melynek tíznél több kiadása jelent meg s így felel a feltett kérdésre: Nem a Szentírás annak az oka, hanem az embereknek különféle természetű. 1. A napnak hévségétől a viasz megolvad s a sár megkeményül; a napnak fényére egyenes szemmel néz a sas, azon napnak a fényét nem szenvedheti a bagoly. Nem a nap a vétkes, mert a nap egyaránt szolgál mindkettőnek, hanem a sárnak természete s a bagolynak a maga szemének a gyengesége az oka. 2. Azon egy virágról a méh mézet, a pók pedig mérget szív: nem a virág a vétkes, holott egyenlő nedvességet ad mindkettőnek, hanem a póknak a maga mérges természete. 3. A kőben megbotlik az ember, nem a kő a vétkes, mert úgy minden ember megbotlik abban, valamely azon átalmenne, hanem hogy megbotlik, annak oka avagy a sötétség, avagy az embernek vigyázatlansága, avagy vaksága. Így vagyon az Isten igéjének dolga az emberekkel.

HIVATALOS ÉRTESÍTÉS

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

1819—1944. szám.

TÁRGY: Anyakönyvi kutatás.

FELHÍVÁS

a nagytiszteletű lelkipásztor urakhoz.

Lajos Gizella székesfehérvári (Dr. Kúti József-u. 23. szám alatti) lakos kérelmére elrendelem nevezett kérelmező nagyanyja Huszár Erzsébet (Lajos Pálné), továbbá a kérelmező dédszülei Lajos András és Fenesi Erzsébet születési anyakönyvi bejegyzésének felkutatását.

A keresett egyének valószínű, hogy Nagyszalonta környékén születtek, ez azonban egész bizonyosan nem állapítható meg, de következtetni lehet abból, hogy Pál nevű fiuk 1836-ban Nagyszalontán született. Huszár Erzsébetről

annyi ismeretes, hogy atyja Huszár János volt és az 1836-ban született Lajos Pállal kötött házasságot.

A bejegyzés megtalálása esetén kérelmező értesítendő, aki a felmerült költségeket megtéríti.
Debrecen, 1944 május 2.

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.
1843—1944. szám. TÁRGY: Selymhernyótenyésztés felkarolása.

KÖRLEVÉL

a közép- és középfokú iskolák igazgatóságaihoz és iskolaszéki elnökök urakhoz.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr folyó évi március hó 27-én 1465—1944. eln. szám alatt felhívta a tankerületi kir. főigazgatókat, utasítsa a tankerületébe tartozó közép-, középfokú- és népiskolák igazgatóit, hogy a mai idők egyre súlyosbodó követelményeinek megfelelően a leghatásosabban és a legnagyobb nyomatékkal buzdítsák a vezetésük alatt álló iskolák tanulólíjúságát a nemzetgazdasági és hadipari szempontból egyaránt nagyon fontos selymhernyótenyésztés fokozott mértékben való felkarolására.

Az egyházi léhatóságom alatt álló egyházkerület közép-, középfokú- és népiskoláinak igazgatóit hasonló eljárásra utasítom.

Debrecen, 1944 április 28.

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNYEK

Minden pályázati hirdetményt egyházkerületünk hivatalos lapjában: a Debreceni Protestáns Lapban közzé kell tenni és a **Kiadóhivatal** címére (Debrecen, Kátvin-tér 17., Püspöki hivatal, Postafiók 65.) kell beküldeni.

Hirdetési díj szavanként 10 fillér. Legkisebb hirdetési díj 2 P.

Fegyvernek református egyházközsége egytanerős I—VI. osztályú, osztatlan iskolájához pályázatot hirdet 21 napi határidővel kántortanítói állásra. Kötelesség, fizetés törvényszerű. Énekvezetésért külön díjazás. Nők is pályázhatnak. Bemutatkozás kívánatra önköltségen előnyös. Állás szeptember elsején elfoglalandó.

Karcag református iskolaszéke pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett Karcag-kiskulcsosi (várostól kb. 3 km) XXXI. sz. *férfitanítói* állásra. Javadalom: lakás természetben kerttel. Fizetés törvényszerű, melyet teljes egészében az illetményhivatal fizet. Kötelessége: a reábizott osztályok vezetése, az iskolában tartandó istentiszteleteken kántori teendők végzése, belmissziói munka. Válaszbélyeggel ellátott kérvények 21 napos határidővel, Református Iskolaszék, Karcag címre küldendők, a Népiskolai Szervezet 136. §-ában, továbbá az 1939. IV. tc. értelmében a VKM 1172—1940. eln. sz. előírt okmányokkal. (Lásd Hivatalos Közlöny 1940. 7. számában.) Állás szeptember 1-én foglalandó el.

TARTALOM:

Révész Imre: Vay Miklós báró
Molnár Gyula: Nyitott templom
Irodalom — Hírek az egyházmegyékből — Halottaink —
Krónika — Hivatalos értesítés — Pályázati hirdet-
mények — Hirdetések

KISS FERENC

Telef.: 384-447.

ötövstanár, ref. presbiter

BUDAPEST IV., HARISBAZÁR-U. 3.

Úrvaesorat és keresztelési edények,
nászajándékok, ékszerek stb.

Törött tárgyakat javítok, becserelek. Aranyozok, ezüstözök.

Szövetek, selymek,

függönyök, függönykelmék, retikülök, kötött-
árúk, női és férfifehérművek, rövidárúk
nagy választékban.

PETRIK KÁROLY DEBRECEN,
női és férfi divat üzlete Ferenc József-út 25

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK

DEBRECENI FIÓKJA

Piac-utca 45—47. Telefon: 14-96, 23-70, 23-71.

Belvárosi Takarékpénztár Rt. fiókja, Debrecen

Ferenc József-út 53. Telefon: 28-40, 19-52.

Foglalkozik a banküzlet minden ágával:

betétek elhelyezése kölcsönök folyósítása
értékpanírok vétele és eladása.

KONFIRMÁCIÓRA

ELŐKÉSZÍTÉSRE:

APOSTOL ELEK: Konfirmációi káté, az elemi iskola V—VI. osztályát elvégzettek részére ára P —70

VIRÁGH JÓZSEF: Konfirmációi káté az elemi iskola VI. osztályát nem végzett, tanyákon és szórványokon lakó konfirmálók számára ára P —50

DR. PATAY PÁL: Konfirmációi káté, fiú- és leányközépiskolák IV. osztálya számára ára P —80

ERDŐS JÓZSEF: A Heidelbergi Káté ára P —60

D. DR. RÉVÉSZ IMRE: Öntudatos Hit ára P —30

AJÁNDÉKUL:

DR. ERDŐS KÁROLY: Az én vallásom ára P 1—

URAY SÁNDOR: Édesanyám imakönyve (fél-vászon) ára P 4—

SZIKSZAY: Keresztyén tanítások ára P 8—

MEGRENDELHETŐ:

Méliusz

KÖNYVKERESKEDESBEN

Debrecen, Ferenc József-út 26.

REFORMÁTUS

PAPI
PALAST
ÉS SÜVEG
KÉSZÍTÉSE
ELSŐRENDŰ
KIVITELBEN
FÉNYES
ILONA
RIMASZOMBAT